

Η Παναγία Θεοτόκος - Η Χώρα του Αχωρήτου (Επίσκοπος πρ. Ζαχουμίου και Ερζεγοβίνης Αθανάσιος Γιέφτιτς)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

**«Τείχισόν μου τας φρένας, Σωτήρ μου
το γαρ Τείχος του κόσμον ανυμνήσαι τολμώ,
την Άχραντον Μητέρα Σου
εν πύργω ρημάτων ενίσχυσόν με,
και εν βάρεσιν εννοιών οχύρωσόν με·
Συ γαρ βοάς των αιτούντων πιστώς τας αιτήσεις πληρούν.
Συ ουν μοι δώρησαι γλώτταν,
προφοράν, και λογισμόν ακαταίσχυντον
πάσα γαρ δόσις ελλάμψεως πάρα Σου καταπέμπεται, Φωταγωγέ, ο μήτραν
οικήσας Αειπάρθενον»**

Κάθε φορά που πηγαίνω στην Κωνσταντινούπολη, Πόλιν αφιερωμένη στην Παναγία Θεοτόκο, επισκέπτομαι και τη γνωστή Μονή της Χώρας. Μονή αφιερωμένη στον Θεάνθρωπο Χριστό, την Χώραν των ζώντων. Στην είσοδο του ναού της Μονής της Χώρας, από το υπέρθυρο της κεντρικής πόλης μας υποδέχεται η μεγάλη ψηφιδωτή

εικόνα του Χριστού: «Ἡ χώρα των ζώντων». Όταν προχωρήσουμε πια στον κυρίως ναό μας υποδέχεται η μεγάλη ψηφιδωτή εικόνα της Παναγίας: «Ἡ χώρα του Αχωρήτου». Από το κοινό όνομα των δύο εικόνων, δηλ. το κοινόν τους θεολογικό θέμα, πήρα αφορμή για την εισήγησή μου: «Ἡ Παναγία Θεοτόκος – Ἡ Χώρα του Αχωρήτου».

Ἡ Παναγία Θεοτόκος – Ἡ Χώρα του Αχωρήτου

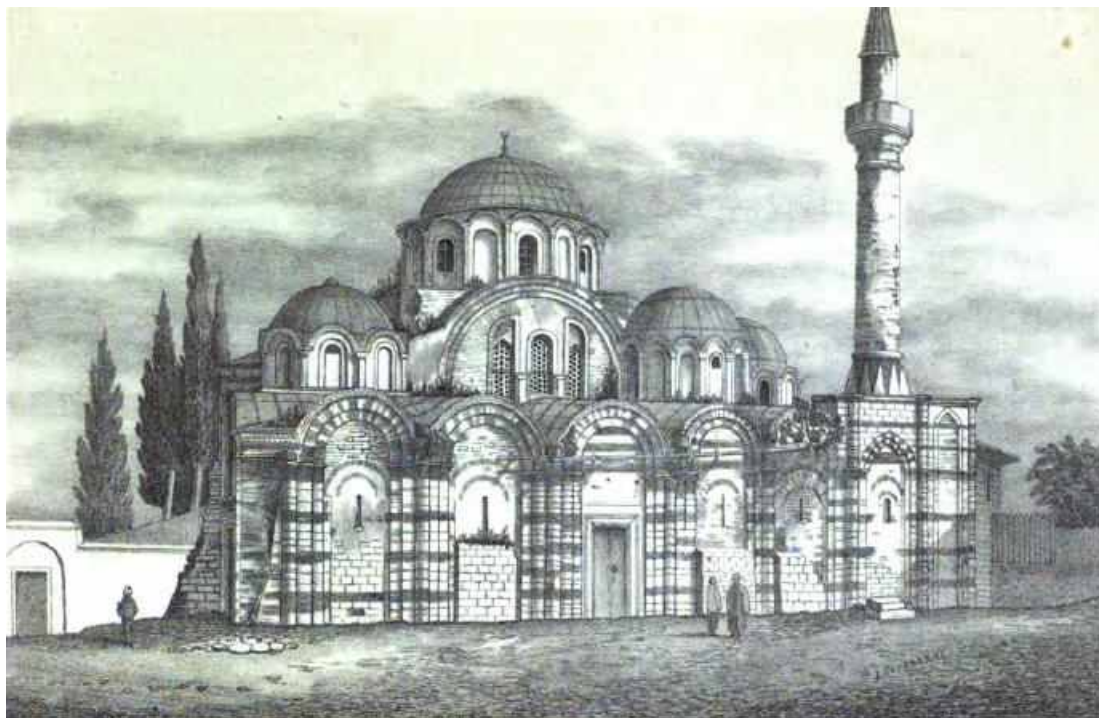
Τί σημαίνουν τα ονόματα αυτά; Λέγουν ότι η Μονή της Χώρας ονομάσθηκε έτσι επειδή βρισκόταν εκτός των τειχών της Πόλεως, σε περιοχή που ονομαζόταν Χώρα.

«Των βυζαντινών χωρίον ην εκεί», λέγει ο χρονογράφος του ΙΔ ' αιώνα Γεώργιος Κωδινός, περιγράφοντας την όλη ανοικοδόμηση και εικονογράφιση της Μονής της Χώρας, η οποία έγινε από τον Θεόδωρο Μετοχίτη. Δεν νομίζουμε ότι ο μεγάλος αυτός βυζαντινός κτίτωρ της Μονής γι' αυτό το λόγο και μόνον έδωσε τις ως άνω ονομασίες στις εικόνες του Χριστού και της Παναγίας. Υπάρχει, βέβαια, και η

γνώμη ότι το όνομα της Μονής «η χώρα των ζώντων» εδόθη λόγω του κοιμητηρίου, του οποίου το παρεκκλήσι, με την απaráμιλλη τοιχογραφία της Αναστάσεως του ΙΓ' αιώνας, σώζεται μέχρι σήμερα. Εξάλλου, όπως έχει πολύ εύστοχα παρατηρήσει ο Καθηγούμενος της Ι. Μονής Σταυρονικήτα π. Βασίλειος, οι ορθόδοξοι βυζαντινοί στην Κωνσταντινούπολη συνήθιζαν να δίνουν σε εκκλησίες και μονές ονόματα που να δείχνουν τον κόσμο τους, τον πνευματικό προσανατολισμό τους, την πίστη και την θεολογία τους: π.χ. Αγία Ειρήνη, Αγία Σοφία, Μονή Ακατάληπτου, Παμμακάριστος, Ζωοδόχος Πηγή, Μονή Παντεπόπτου. Μονή Παντοκράτορος, κ.λπ.

Ας προχωρήσουμε λοιπόν στο θέμα μας, έχοντας οπ' όψιν τις ονομασίες αυτές: του Χριστού ως «Η Χώρα των ζώντων» και της Παναγίας ως «Η Χώρα του Αχωρήτου».

Είναι σ' όλους γνωστό ότι στη Βίβλο ο Θεός αποκαλείται αχώρητος, δηλ. άπειρος και απερίγραπτος(=απεριόριστος), που δεν Τον χωράει τίποτε, ούτε ο ουρανός, ούτε η γη, ούτε κανένας ναός ή οτιδήποτε άλλο. Αναφέρω για δείγμα μία μόνον βιβλική μαρτυρία, τον γνωστόν λόγον του Αγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ο οποίος είπε στους Εβραίους: «ουκ ο Ύψιστος εν χειροποιήτοις (ναοίς) κατοικεί», διότι ούτε οι ουρανοί είναι χωρητικοί του Ποιητού των πάντων, του οποίου «η χείρ εποίησεν ταύτα πάντα». Επίσης, από τα πολλά και πλούσια πατερικά κείμενα πάνω στο ίδιο θέμα, αναφέρω μόνον δύο-τρία: Ο Θεός «πάντα χωρών, μόνος δε αχώρητος ων», λέγει ο Άγιος Ερμάς. Και ο Άγιος Μάρτυς Ιουστίνος ο Φιλόσοφος λέγει για τον Θεόν: «ο τόπω τε αχώρητος και τω κόσμω όλω». Ο Άγιος Ιππόλυτος Ρώμης τονίζει ότι ο Θεός, ενώ κατά φύσιν είναι αχώρητος, όταν θελήσει γίνεται και χάρητος κατά θέλησιν και αγάπην και χάριν: «Αχώρητος δε ότε μη χωρείσθαι θέλει, χωρητός δε ότε χωρείσθαι θέλει».

Μονή της Χώρας. Σχέδιο της μονής το 1877.

Αυτή η αλήθεια, ότι ο Θεός όταν θέλει γίνεται και χωρητός, απεκαλύφθη σε μας και εξεδηλώθη κατ' εξοχήν εις την φιλόανθρωπο Οικονομία της εκ της Παναγίας Θεοτόκου Σαρκώσεως και Ενανθρωπήσεως του Υιού του Θεού, του Σωτήρος Χριστού. Φύσει ων Θεός αχώρητος ο Χριστός, γίνεται «χωρητός διά φιλανθρωπίαν», όπως λέγει ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος. Και προσθέτει: «αλλ' επειδή κατέρχεται (ο Χριστός διά της σαρκώσεως), και επειδή κενούται δι' ημάς... διά τούτο χωρητός γίνεται». Έτσι, ο άπειρος και ακατάληπτος και απερίγραπτος, αλλά και απεριόριστος φιλόανθρωπος Θεός φανερώνεται εν Χριστώ Ιησού ταυτόχρονα και αχώρητος και χωρητός, και γι' αυτό ομολογούμε και δοξάζομεν τον θεάνθρωπο Χριστόν «τον αυτόν χωρητόν και αχώρητον», όπως πάλιν λέγει ο Γρηγόριος ο Θεολόγος.

Εκ του θαυμαστού γεγονότος της Σαρκώσεως και Ενανθρωπήσεως του Θεανθρώπου Χριστού, οι άγιοι Πατέρες και υμνωδοί και εικονογράφοι της Ορθοδόξου Εκκλησίας έδωσαν εις την Παναγία Παρθένο και Θεοτόκο Μαρία την ονομασία «Πλατυτέρα των Ουρανών» και «Χώρα του Αχωρήτου». Για πρώτη φορά αποδίδεται στην Παναγία Θεοτόκο η ονομασία «η Πλατυτέρα των ουρανών» εις την εικόνα της ως Δεομένης (*Oranta*). Την εικόνα αυτή την συναντάμε ήδη στις πρωτοχριστιανικές κατακόμβες, ενώ, αργότερον, την βλέπομε πιο θεολογικά εικονογραφημένη στην κόγχη του ιερού των ορθοδόξων ναών στο Βυζάντιο, ως μεγάλη τοιχογραφία της Παναγίας Θεοτόκου με τον μικρό Χριστό στο στήθος. Η παράσταση, η οποία ονομάζεται «η Πλατυτέρα των ουρανών», είναι, τελικά, η εικόνα της Εκκλησίας, επειδή στο πρόσωπο της Παναγίας, η Εκκλησία εχώρεσε τον

ευρύτερον από όλους τους ουρανούς. Την σαφή θεολογική ταύτιση της Θεοτόκου Μαρίας με την Εκκλησίαν έχομεν ήδη στον Άγιο Κύριλλο Αλεξανδρείας· «Μαρίαν την Αειπάρθενον την Αγίαν Εκκλησίαν λέγω... Γένοιτο δε ημάς τρέμειν και σέβειν την αδιάσπαστον Τριάδα· υμνούντας την Αειπάρθενον Μαρίαν, δηλονότι την Αγίαν Έκκλησίαν». Συνεπώς, από αυτήν την θεολογικήν αλήθειαν έχομεν την αλήθεια ότι και η Εκκλησία είναι χώρα (= χώρος) πλατυτέρα των ουρανών.

Μονή της Χώρας. Σύγχρονη φωτογραφία.

Από το γεγονός αυτό, της Θεοσαρκώσεως του Χριστού από την Παναγία Θεοτόκο και την εικονογράφηση της Παναγίας με τον Θεάνθρωπο Χριστό στους κόλπους Της, προήλθε η ονομασία της Παναγίας και της ομωνύμου εικόνας Της «Η Χώρα του Αχώρητου». Αλλά αυτό το θεολογικό γεγονός μαρτυρείται στην υμνολογία της Εκκλησίας μας πριν από την εικονογραφία. Έτσι π.χ. ο Άγιος Ρωμανός ο Μελωδός, ο μέγας και θεολογικότατος υμνολόγος της εναν-θρωπήσεως του Χριστού από την Παναγία, λέγει στα γνωστά Κοντάκια του εις την Γέννησιν του Χριστού: «Ο Άχτιστος γεννάται, ο Αχώρητος χωρείται».

Και ο Άγιος Μελωδός λέγει επίσης:

«Μέγα του Πατρός πεφανέρωται εκ Κόρης,
Θείον ευσεβές και μυστήριον τω κόσμω·
Παιδίον γαρ ετέχθη ο κατέχων τα σύμπαντα,
Μόρφωσιν εκών του πρωτοπλάστου είληφε σαρκός εξ απειράνδρου
Λαοί, είπωμεν· Ευλογημένος ο τεχθείς Θεός ημών, δόξα Σοι».

Και γενικά εις όλην την εκκλησιαστική υμνολογία των εορτών του Χριστού και της θεομήτορος έχομεν εκπεφρασμένη την ιδίαν αλήθεια. Π .χ. στην καταβασία του Ευαγγελισμού (ωδή Η΄) λέγεται:

«Άκου, Κόρη Παρθένε αγνη βουλήν Υψίστου αρχαίαν αληθινήν· Γενού προς υποδοχήν ετοίμη Θεού· Δια Σου γαρ ο Αχώρητος βροτοίς αναστραφήσεται».

Επίσης και στον Ακάθιστο Ύμνο λέγεται πολλάκις εις την Παναγίαν Θεοτόκο: «Χαίρε Θεού αχωρήτου χώρα». Το ίδιο διαπιστώνουμε και στην υπόλοιπη υμνολογία της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Ιησούς Χριστός - Η χώρα των ζώντων

Νομίζομεν ότι δεν χρειάζεται να επιμείνομεν περισσότερο στα κείμενα της Ιεράς Παραδόσεως της Εκκλησίας μας, τα οποία αποδίδουν στην Παναγία την ονομασία η Χώρα του απολύτως Αχωρήτου Θεού. Πρέπει όμως να επιμείνουμε περισσότερο στη θεολογική σημασία της ονομασίας αυτής. Γιατί η Παναγία ονομάσθηκε η Χώρα του Αχωρήτου και τί σημαίνει αυτό; Είναι απλώς ποιητική έκφραση ή μήπως έχει κάποιο βαθύτερο θεολογικό και σωτηριολογικό νόημα;

Πρέπει αμέσως να πούμε και να τονίσουμε ότι την πραγματική σημασία και το πλήρες νόημα του ονόματος της Παναγίας «Η Χώρα του Αχωρήτου» μπορούμε να το καταλάβουμε μόνο σε συσχέτιση με το όνομα του Χριστού, το οποίο Τού εδόθη πάλι στη Μονή της Χώρας: ο Χριστός η Χώρα των ζώντων. Πιθανώς, το όνομα αυτό να είχε ήδη αποδοθεί στον Χριστό, αλλά δεν το έχω ερευνήσει γι' αυτό και

την στιγμή αυτή δεν μπορώ να πω, αν αυτό το όνομα, έτσι κατά λέξιν, εδόθη στο Χριστό και κάπου αλλού πριν από την Μονή της Χώρας. Πάντως, όπως και να είναι, η ονομασία αυτή προέρχεται από τους Ψαλμούς, άρα έχει βιβλική προέλευση. Συγκεκριμένα, στους Ψαλμούς 114 (115), 9, και 55, 14 διαβάζουμε: «Ευχαριστήσω ενώπιον Κυρίου εν χώρα ζώντων», και «Ότι ερρύσω την ψυχήν μου εκ θανάτου... ευαρεστήσω ενώπιον Κυρίου εν φωτί ζώντων».

Για να το καταλάβουμε καλύτερα, θα αναφέρουμε σύντομα δύο-τρεις μόνο πατερικές ερμηνείες εις αυτά τα Ψαλμικά λόγια. Ο Άγιος Αθανάσιος ο Μέγας εις την αποδιδομένην εις αυτόν εξήγησιν εις τους Ψαλμούς ερμηνεύει: «Χώραν των ζώντων την επουράνιον φησί Ιερουσαλήμ, εν η οι κατά Θεόν αγωνισάμενοι ως αρεστοί νικηφόροι ακούσονται το ευ δούλε αγαθέ και πιστέ». Ο δε Μέγας Βασίλειος εις την Ομιλίαν εις Ψαλμόν ΡΙΔ' λέγει: «Ο κόσμος ούτος αυτός τε έστι θνητός και χωρίον αποθνησκόντων...(και) χώρα ζώντων (εστί) ουκ αποθνησκόντων διά της αμαρτίας, αλλά ζώντων την αληθινήν ζωήν την εν Χριστώ Ιησού». Και ο Δίδυμος Αλεξανδρείας γράφει επί του Ψαλμού 55, 14: «Ο γαρ ευαρεστών τω Θεώ εν φωτί ζώντων τούτο ποιεί [δηλ. σώζει την ψυχήν αυτού εκ του θανάτου], ζη δε και πεφώτισται πας μετέχων Θεού Αυτός γαρ ζωή ων, φως εστί των ανθρώπων» (εις την Σειρά = *Catenes* εις Ψαλμούς). Τέλος, και ένας άλλος ανώνυμος σχολιαστής γράφει για τον ίδιον Ψαλμόν: «Του ρυσθήναι με εκ θανάτου και ελευθερωθήναι με από της αμαρτίας, μερίδα δε σchein εν τη των ζώντων χώρα, πρόξενος ημίν γέγονεν η του Κυρίου Παρουσία» (εις την Σειρά = *Catenes*).

Από όλα, και κυρίως από το τελευταίο ερμηνευτικό σχόλιο, συνάγεται με βεβαιότητα ότι η χώρα των ζώντων είναι ο Χριστός. Αυτός είναι η αιώνια ζωή και σωτηρία μας, το αιώνιο φως εις την επουράνιο Βασιλεία, εις την επουράνια χώρα η επουράνια πατρίδα όλων των τέκνων του Θεού, των σεσωσμένων διά του Χριστού και εν τω Χριστώ, χάρις εις την πίστην και την αγάπην και την θείαν χάριν Του, διά της οποίας εδέχθη και ανέλαβε και εχώρησε εν Εαυτώ όλους εμάς.

Ο Άγιος Κλήμης Ρώμης στην Α' Επιστολή προς Κορινθίους (κεφ. 50, 1-3) αναφέρει: «Αι γενεαί πάσαι από Αδάμ έως τήσδε της ημέρας παρήλθον, αλλ' οι εν αγάπη (του Χριστού) τελειωθέντες κατά την του Θεού χάριν, έχουσιν χώραν ευσεβών, οι φανερωθήσονται εν τη επισκοπή της Βασιλείας του Χριστού». Τα τελευταία αυτά λόγια του Αγίου Κλήμεντος μας δείχνουν την εσχατολογική προοπτική όλων των προαναφερθέντων πατερικών ερμηνειών εις την ψαλμικήν μαρτυρίαν περί της χώρας (και φωτός) των ζώντων (η των ευσεβών, που για τον Κλήμεντα Ρώμης είναι ταυτόσημο). Χώρα των ζώντων είναι ο εκ της Θεοτόκου Μαρίας ενανθρωπήσας Θεάνθρωπος Χριστός και η εν Αυτώ ενσωμάτωση μας και αιώνια ζωή μας.

Διά να μην μακρηγορούμε, λέγομεν λοιπόν συμπερασματικά ότι η Χώρα των ζώντων είναι ο Θεάνθρωπος Χριστός και η εν Αυτώ εύρεσή μας και εγχώρησή μας και ζωή μας. Αυτός είναι η αληθινή αιώνια ζωή, που αρχίζει ήδη εδώ στη γη από την ενανθρώπηση του Χριστού, από την πρώτη παρουσία Του, και θα συνεχισθεί εν πληρότητι και ευρυχωρία μετά την Δευτέραν, την εσχάτην παρουσία του Αναστάντος Χριστού, εις την Επουράνια Βασιλεία του Θεού. Με άλλα λόγια, αυτό μαρτυρεί ο Απόστολος Παύλος, όταν λέγει ότι «η ζωή ημών κέκρυπται συν τω Χριστώ εν τω Θεώ», και ότι «ημών το πολίτευμα [δηλ. η χώρα, η πατρίδα και ο εν αυτή τρόπος ζωής] εν ουρανοίς υπάρχει, εξ ου και Σωτήρα απεκδεχόμεθα Κύριον Ιησούν Χριστόν».

Η πραγματική προϋπόθεση της αλήθειας αυτής, κατά τον ίδιο Απόστολο, είναι το Μέγα Μυστήριον της Ευσεβείας: «Θεός εφανερώθη εν σαρκί». Δηλαδή, το παράδοξο γεγονός ότι εις την Παρθένον Μαρίαν εκουσίως εχώρησε και εκ της Θεοτόκου αγαπητικώς ενανθρώπησε ο Θεάνθρωπος Χριστός «το πάντων καινών καινότατον, το μόνον καινόν υπό τον ήλιον», όπως λέγει ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός. Ή, να το πούμε με άλλα, πολύ απλά λόγια: Το σωτήριο γεγονός της Θείας Οικονομίας είναι ότι εχώρησε η Παναγία τον Χριστό, για να μπορέσει ο Χριστός να χωρέσει όλους εμάς και να γίνει για όλους μας η Χώρα των ζώντων.

Το παράδοξο και υπερθαυμαστό, αλλά, ταυτόχρονα, φιλόνητο και

κοσμοσωτήριο αυτό γεγονός περιγράφεται διά πολλών από τους Πατέρες, κυρίως στα κείμενα που αναφέρονται στο γεγονός της Σαρκώσεως του Χριστού, και από τους υμνογράφους της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας στους ύμνους της εορτής των Χριστουγέννων.

Ας αναφέρουμε μερικές μόνο μαρτυρίες, δηλαδή μερικά πατερικά και υμνολογικά κείμενα πάνω στο γεγονός αυτό.

Αποψη του κυρίου τρούλλου της Μονής της Χώρας

Γράφει π.χ. ο Άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος (στην γνωστή του χριστολογική 101η επιστολή) «Ει τις ου Θεοτόκον την Αγίαν Μαρίαν υπολαμβάνει, χωρίς έστι της Θεότητας...»· και στη συνέχεια ερμηνεύει το θεανθρώπινο γεγονός Χριστός ως εξής: «Και ει δει συντόμως ειπείν άλλο μεν και άλλο τα εξ ων ο Σωτήρ (Χριστός), ουκ άλλος δε και άλλος. Τα γαρ αμφότερα εν τη συγκράσει· Θεού μεν ενανθρωπήσαντος, ανθρώπου δε θεωθέντος». Τα λόγια του Αγίου Καππαδόκου Πατρός, μεταφερόμενα στο θέμα μας, θέλουν να ειπούν ότι εκείνος που δεν δέχεται ότι η Θεοτόκος είναι η Χώρα του αχωρήτου Θεού, αυτός θα είναι και εκτός της Χώρας των ζώντων, δηλαδή εκτός του Θεανθρώπου Χριστού.

Και αναφέρουμε επίσης μερικά μόνον χωρία από την υμνολογία της Εκκλησίας:

«Το προορισθέν τω Πατρί προ αιώνων,
και προκηρυχθέν τοις Προφήταις,
επ' εσχάτων μυστήριον εφάνη
και Θεός ενηνθρώπησε,
σάρκα προσλαβών εκ της Παρθένου·
κτίζεται ο Άκτιστος βουλήσει·

ο Ων γίνεται·
ο Βασιλεύς του Ισραήλ,
Χριστός παραγίνεται ».

Και ακόμη ένας ύμνος των Χριστουγέννων:

«Άκουε ουρανέ και ενωτίζου η γη·
ιδού γαρ ο Υιός και Λόγος του Θεού και Πατρός,
πρόεισι τεχθήναι εκ Κόρης απειράνδρου [= Παρθένου],
ευδοκία του φύσαντος Αυτόν απαθώς,
και συνεργία τον Αγίου Πνεύματος.
Βηθλεέμ ευτρεπίζου, άνοιγε πύλην η Εδέμ·
Ότι ο Ων γίνεται ο ουκ ην,
και Πλαστουργός πάσης κτίσεως διαπλάττεται,
ο παρέχων τω κόσμω το μέγα έλεος».

Και για να θυμηθούμε τον μεγάλο θεολόγο και υμνολόγο του ενός και αυτού θεανθρωπίνου Μυστηρίου του Χριστού και της Παναγίας Θεοτόκου, τον Άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό, στην υμνολογία γίνεται λόγος για «το απ' αιώνος απόκρυφον και Αγγέλοις άγνωστον μυστήριον», το οποίον διά της Θεοτόκου «τοις επί γης πεφανέρωται» εν τω προσώπω του Θεανθρώπου Χριστού, του «Θεού εν ασυγχύτῳ ενώσει σαρκουμένου» και «θεουργούντος το ανθρώπινον».

Και, τέλος, πρόκειται για το «Μυστήριον του Χριστού», που είναι αποκάλυψη και πραγματοποίηση της προαιώνιου «Μεγάλης Βουλής» του Θεού, το οποίον Μυστήριον = γεγονός, «ο έστι Χριστός εν ημίν», θεολογικότατα εξέφρασε και διετύπωσε, όπως είναι γνωστόν, ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής: «Τούτο προδήλως έστιν άρρητός τε και απερινόητος θεότητός τε και ανθρωπότητος καθ' υπόστασιν ένωσις, εις ταυτόν άγουσα τη θεότητι κατά πάντα τρόπον, τῳ της υποστάσεως λόγω, την ανθρωπότητα και μίαν αμφοτέρων αποτελούσα την υπόστασιν σύνθετον της αυτών κατά φύσιν ουσιώδους διαφοράς μηδεμίαν καθοτιούν επάγουσα μείωσιν ώστε και μίαν αυτών γενέσθαι την υπόστασιν και την φυσικήν διαφοράν απαθή διαμένειν... Τούτο έστι το μέγα και απόκρυφον μυστηριον. Τούτο έστι το μακάριον δι' ο τα πάντα συνέστησαν τέλος. Τούτο έστιν ο της αρχής των όντων προεπινοούμενος θείος σκοπός, ον ορίζοντες είναι φαμέν, προεπινοούμεον τέλος, ου ένεκα μεν πάντα, αυτό δε ουδενός ένεκα. Προς τούτο το τέλος αφορών, τας των όντων ο Θεός παρήγαγεν ουσίας. Τούτο κυρίους εστί το της προνοίας και των προνοουμένων πέρας· καθ' ο εις τον Θεόν η των υπ' Αυτού πεποιημένων εστί ανακεφαλαίωσις. Τούτο έστι το πάντας περιγράφον τους αιώνας και την υπεράπειρον και απειράκις απείρως προϋπάρχουσαν των αιώνων Μεγάλην του Θεού βουλήν εκφαίνον μυστήριον, ης γέγονεν άγγελος αυτός ο κατ'

ουσίαν του Θεού Λόγος γενόμενος άνθρωπος· και αυτόν, ει θέμις ειπείν, τον ενδότατον πυθμένα της Πατρικής αγαθότητος φανερόν καταστήσας και το τέλος εν Αυτώ δείξας δι' ο προς το είναι σαφώς αρχήν έλαβον τα πεποιημένα. Διά γαρ τον Χριστόν, ήγουν το κατά Χριστόν μυστήριον, πάντες οι αιώνες και τα εν αυτοίς τοις αιώσιν, εν Χριστώ την αρχήν του είναι και το τέλος ειλήφασιν. Ένωσις γαρ προϋπεννοήθη των αιώνων, όρου και αοριστίας, και μέτρου και αμετρίας, και πέρατος και απειρίας, και Κτίστου και κτίσεως, και στάσεως και κινήσεως, ήτις εν Χριστώ επ' εσχάτων των χρόνων φανερωθέντι γέγονε».

Αποψη του δεύτερου τρούλλου της Μονής της Χώρας

Από αυτά τα ολίγα, αλλά πολύ χαρακτηριστικά χωρία των Πατέρων της Ορθοδόξου Εκκλησίας, των ταυτόχρονα θεολόγων και υμνολόγων του ενός και του αυτού μεγάλου και αδιαιρέτου Μυστηρίου της Χώρας του Αχωρήτου και της Χώρας των ζώντων, δηλαδή της Παναγίας και του Χριστού, τελικά φαίνεται αυτό που θέλω να αναπτύξω. Ότι, δηλαδή, το θαυμαστό και σωτήριο γεγονός της Παναγίας Θεοτόκου ως «Χώρας του Αχωρήτου» ταυτίζεται με το «Μέγα Μυστήριο της ευσέβειας» (= της πίστεως μας), που είναι «ο Χριστός εν ημίν», ο

Χριστός εν τη Εκκλησία και με την Εκκλησία ή, ακόμη ακριβέστερον, ο Χριστός ως Εκκλησία.

Επομένως, ο Χριστός ως Θεάνθρωπος (όχι δηλαδή μόνον ως Υιός και Λόγος του Θεού, αλλά και ταυτόχρονα ως Υιός της Θεοτόκου — «μία σύνθετος Υπόστασις», κατά τους Πατέρες) είναι η εσχατολογική Χώρα των ζώντων, η οποία περιλαμβάνει όλην την κτίση και χωράει όλους εμάς τους ανθρώπους, τους αληθινά ζώντας και εμφιλοχωρούντας εν Αυτώ. Το εσχατολογικό αυτό γεγονός άρχισε από την εν Παναγία εγχώρηση και ενανθρώπηση του Χριστού και συνεχίζεται με την εν Χριστώ εγχώρηση και ενσωμάτωσή μας (κατά τον Απ. Παύλο -Γαλ. 3, 27-28· Εφ. 3, 3-6, και κατά τον Μέγα Αθανάσιο, Κατά Αρειανών, βιβλ. Β'). Φανερώνεται δε ήδη πραγματοποιούμενο, ενώ θα πραγματοποιηθεί πλήρως ως «οικονομία του πληρώματος των καιρών, ανακεφαλαιώσασθαι τα πάντα εν τω Χριστώ», ή με άλλα πάλιν αποστολικά λόγια, ως μετάσταση ή μετάθεση ή εγχώρηση ημών «εις τήν Βασιλείαν του Υιού της αγάπης Αυτού», δηλ. του Θεού Πατρός. Και ακριβώς αυτή η Βασιλεία του Αγαπητού Υιού του Θεού είναι η ημετέρα αιώνια Χώρα των ζώντων, που δεν είναι κάτι άλλο από τον ίδιο τον Θεάνθρωπο Χριστό. Διότι, ο Χριστός ως Μονογενής Υιός του Θεού κατήλθε από τους ουρανούς και «δι' ημάς τους ανθρώπους και διά την ημετέραν σωτηρίαν» εσαρκώθη και ενανθρώπησε «εκ Πνεύματος Αγίου και Μαρίας της Παρθένου» και έγινε «Πρωτότοκος εν πολλοίς αδελφοίς» και εφόρεσε και εχώρεσε όλην την δημιουργίαν του Θεού και όλους εμάς — ως Νέος και Έσχατος Αδάμ και ως Νέος και Έσχατος Παράδεισος, η εσχατολογική Χώρα των ζώντων.

Με την σάρκωσίν Του από την Παναγία Θεοτόκο, ο Χριστός έγινε η Εκκλησία, «ο όλος Χριστός — Κεφαλή και Σώμα» κατά τους Πατέρες. Και ενώ είναι και παραμένει Ένας και Μοναδικός Θεάνθρωπος, γίνεται, κατά τον Άγιο Γρηγόριο Παλαμά, και «μυριοϋπόστατος». Δηλαδή, κατά την προφητεία του Ησαΐα (κεφ. 53) και κατά την καινοδιαθηκικήν ευχαριστιακήν πραγματικότητα (Ιωάν. 6), ο Μεσσίας-Χριστός είναι συγχρόνως και προσωπικός και συλλογικός, Απαρχή και Κεφαλή της Εκκλησίας ταυτόχρονα, η ανακεφαλαίωση των πάντων και η ενσωμάτωση («ενχρίστωσις», λέγει ο π. Ιουστίνος Πόποβιτς) πάντων των μελών του Σώματός Του, της Εκκλησίας, ως «του Πληρώματος του τα πάντα εν πάσι Πληρουμένου».

πηγή: Αθανασίου Γιέφτιτς, πρ.Επισκόπου Ζαχουμίου και Ερζεγοβίνης, «Χριστός, η χώρα των ζώντων», σ.89-101, εκδ. Ίνδικτος